לְהַקְדִּים תְּפִלַּת מִנְחָה לִתְפִלַּת מוּסָף, כְּדֵי (יד) שֶׁלֹּא יִטְעוּ: ה [*] 'בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אֵין אוֹמְרִים בָּרְכוּ אַחַר קַדִּישׁ בַּתְּרָא (טו) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל"ג):

ו ריב"ש בתשובה (סי' שלו).

רפז נְחוּם אֲבֵלִים וּבְקוּר חוֹלִים בְּשַׁבָּת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) אֲיכוֹלִים (פ) לְנַחֵם אֲבֵלִים בְּשַׁבָּת. [*] * וְכֵן יְכוֹלִים לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, בּוְלֹא יֹאמַר לוֹ (ב) כְּדָרְךְ שֶׁאוֹמֵר לוֹ בְּחֹל, אֶלָּא (ג) אוֹמֵר לוֹ שַׁבָּת הִיא מִלְּזַעֵק (ג) וּרְפוּאָה קְרוֹבָה לָבֹא גוְרַחֲמָיו מְרֻבִּים וְשִׁבְתּוּ בְּשָׁלוֹם. הַגָּהָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וְרַחֲמָיו מְרֻבִּים וְכוּ', וְכֵן נָהֲגוּ (רמב"ם פרק כ"ד (כ"ה)):

א שבת י"ב (ע"א) וכ"ה הלל. ב שם. ג טוש"ע וכ"כ אלשכנא איש ירושלים שם (ע"ב) שכא לפרש דברי התנא קמא, בית יוסף (ד"ה ולא אמרו) לדברי השור.

א ירושלמי בפרק ג' דתענית (ה"א), והרי"ף (ה.) ורא"ש (פ"א סי' כד) כתבוהו בפרק קמא דשבת. ב אגור (סי' ת"ס) בשם שבלי הלקט על פי אגדה דרבי עקיבא שהיה בוכה.

רפח דִּין תַּעֲנִית וְדִין תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּשַׁבָּת. וּבוֹ י' סְעִיפִים:

א * אֲסוּר לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת (פ) (א) * עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת. הַגָּהָה: וַאֲפִלּוּ לוֹמַד (ב) וּמִתְפַּלֵּל, אָסוּר (מרדכי פרק קמא דשבת (סי' רלז)): ב יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאָדָם שֶׁמְּזִיק לוֹ הָאֲכִילָה דְּאָז עָנֵג הוּא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, (ג) לֹא יֹאכַל. הַגָּהָה: וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֹנֶג אִם יִבְכֶּה כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ (ג) (ד) הַצַּעַר מִלִּבּוֹ, מֻתָּר לִבְכּוֹת בְּשַׁבָּת (אגור (סי' תנ) בשם שבולי לקט (סי' ע)):

בְּאֵר הֵיטֵב

א (פ) **לְנַחֵם אֲבֵלִים.** בְּשַׁבָּת דַּף י"ב (ע"ב) אִיתָא בְּקִשְׁי הִתִּירוּ לְנַחֵם אֲבֵלִים בְּשַׁבָּת, עַל כֵּן לֹא יָפָה עוֹשִׂין אוֹתָן שֶׁכָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ אֵינָן הוֹלְכִין רַק בְּשַׁבָּת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ב) **וּרְפוּאָה.** וּלְאָבֵל יֹאמַר, שַׁבָּת הִיא מִלְּנַחֵם וְנֶחָמָה קְרוֹבָה לָבֹא. ט"ז (סק"א) בְּשֵׁם בַּ"ח (ס"א):

א (פ) **עַד ו' שָׁעוֹת.** וּלְשֵׁם תַּעֲנִית אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת אָסוּר. מַהֲרִי"ל (מנהגים הלכות תענית). וְאִם כֵּן שֶׁלֹּא כְּדִין עוֹשִׂים קְצָת קְהִלּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בְּשַׁבָּת עַד חֲצוֹת עַל הַגְּזֵרוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א). וְכֵן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר דִּמְנַמְּנִין וְאֵין יוֹצְאִין מֵבֵית הַכְּנֶסֶת עַד אַחַר שׁש, וּבִפְרָט בַּחֹרֶף, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב, מִלְּבַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. עֵין סִימָן תקפ"ד סוֹף סָעִיף א': **ב** (ג) **הַצַּעַר מִלִּבּוֹ.** וְט"ז (סק"ב) כָּתַב דְּדַוְקָא מֻחְמֶרֶת רב עֲבִיד. וְאֵין לוֹ לְמִנַּע מִלֵּילַךְ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. וּמִי שֶׁהוּא רַךְ הַלֵּבָב וּמְצַר עַל יְסוּרֵי הַחוֹלֶה אֵין לוֹ לֵילַךְ בְּשַׁבָּת לְבַקֵּר, דִּלְעִנְיַן נִתּוּן וְלֹא לְצַעַר:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַכְּנֶסֶת וְרַבִּים מִמְּתִינִים עַד אַחַר הַמִּלָּה, אֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי טִרְחָא דְּצִבּוּרָא, שֶׁאֵין זֶה כְּבוֹדוֹ שֶׁיִּהְיוּ יוֹשְׁבִים וּמְמְתִּינִים עָלָיו עַד שֶׁיִּגְמֹר הַתְּפִלָּה בְּצִבּוּר: **ה** **[בשו"ע] בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב כו'.** וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) דְּבָאָרֶץ הַצְּבִי וְאֶרֶץ מִצְרַיִם נוֹהֲגִים לוֹמַר בָּרְכוּ גַּם בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אַחַר קַדִּישׁ בַּתְּרָא עַיֵּן שָׁם:

א **[בשו"ע] וְכֵן יְכוֹלִים לְבַקֵּר כו'.** וְכָתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ה) שְׁבִדְעַת חָכְמָה (דברי חכמים שער השבת פי"א) כָּתַב לְעוֹרֵר בָּזֶה, וּמַה טּוֹב מִנְהַג יְרוּשָׁלַיִם תּ"ו תִּפְּנָה וְתִפּוֹנֵן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן בִּקְרַת תִּהְיֶה לִכְבוֹד תֹּחֶן אוֹ אֲבִי הַבַּן הוּא כְּמוֹ רַגַע כְּנִיסָה וִיצִיאָה דַּוְקָא. וְגַם כָּתַב בְּשֵׁם חֲכָמֵי הַמּוּסָר דְּמִי שֶׁפָּשַׁק בְּיָדוֹ לֹא יָפָה עוֹשֶׂה לְבַקֵּר חוֹלֶה בְּשַׁבָּת, וְלֵךְ בְּחֹל לְבַקֵּר עֲנִיִּים חוֹלִים וְיִרְאֶה עֲנִיִּים וְצָרְכָּם וְיִרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּפִי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ, וְהוּא מִצְוַת בִּקּוּר חוֹלִים כְּתִקּוּנָהּ כו' עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה מִי שֶׁבְּיָמִים הָהֵל טָרוּד בְּמֹלֵי דְּשַׁמְיָא אוֹ דְּעָלְמָא וּבְשַׁבָּת שֵׁשׁ לוֹ פְּנַאי הוֹלֵךְ לְחוֹלֶה אוֹהֲבוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת מִזֶּה שֶׁהוּא בָּא אֵלָיו לְבַקְּרוֹ, מִצְוָה קָא עָבִיד. וְאֵין לוֹ לִמְנַע מִלֵּילַךְ בְּשַׁבָּת לְבַקֵּר, דִּלְעִנְיַן נִתּוּן וְלֹא לְצַעַר:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יִתְפַּלֵּל מוּסָף, דִּמְנָחָה יֵשׁ לָהּ תְּשׁלוּמִין בְּעַרְבִית מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמוּסָף [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג)], וּבְסֵפֶר דְּגוּל מֵרְבָבָה חוֹלֵק עָלָיו מַהֲיִרוּשַׁלְמִי (ברכות פ"ד ה"א) שֶׁמְּפָרֵשׁ לְהִפּוּךְ, א]וְכֵן הִקְשָׁה עָלָיו בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר, וּבְחִדּוּשֵׁי הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר מִישְׁבוּ בְּדוֹחַק: **(יד) שֶׁלֹּא יִטְעוּ.** פָּרוּשׁ בְּשֶׁאָר יָמִים לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה קֹדֶם מוּסָף אֲפִלּוּ קֹדֶם חֲצוֹת: **ה** **(טו) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל"ג.** בְּרֵמ"א, דְּשָׁם נִתְבָּאֵר הֵיטֵב דִּין זֶה: **א** **(א) יְכוֹלִים וְכוּ'.** אָמְרִינַן בְּגְמָרָא (יב:), בְּקִשְׁי הִתִּירוּ לְנַחֵם אֲבֵלִים וּלְבַקֵּר חוֹלִים בְּשַׁבָּת, (פ) וְעַל כֵּן לֹא יָפָה עוֹשִׂין אוֹתָן שֶׁכָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ אֵין הוֹלְכִין רַק בְּשַׁבָּת: **(ב) כְּדַרְכּוֹ שֶׁאוֹמֵר לוֹ בְּחֹל.** דְּמִצְטַעֵר וּמְעוֹרֵר הַבְּכִי דְּאָסוּר בְּשַׁבָּת: **(ג) אוֹמֵר לוֹ וְכוּ'.** אֲבָקוּר חוֹלִים קָאֵי, (ג) וּבְנַחוּם אֲבֵלִים יֹאמַר לוֹ שַׁבָּת הִיא מִלְּנַחֵם וְנֶחָמָה קְרוֹבָה לָבוֹא, (ג) ג]וְיֵשׁ מְקִלִּים דְּרַשַּׁאי לוֹמַר הַמָּקוֹם יְנַחֲמְךָ. כָּתַב בִּפְרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"א) אִם בָּא הָאָבֵל לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר אֲמִירַת 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת', שׁוּב לֹא יִקְרָא הַשַּׁמָּשׁ צְאוּ נֶגֶד הָאָבֵל, דְּאֵין לְהַזְכִּיר אֲבֵלוּת בְּפַרְהֶסְיָא, וּמִכָּל מָקוֹם לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ לוֹ לוֹמַר שַׁבָּת הִיא מְלַנְחֵם וְכוּ', רַשַּׁאי:

א **(א) עַד שֵׁשׁ שָׁעוֹת.** דְּגַם בְּחֹל הָאוֹכֵל אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת הֲרֵי כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחַמָּת, עַל כֵּן נִקְרָא כְּמוֹ תַּעֲנִית בְּשַׁבָּת. וּלְשֵׁם תַּעֲנִית (פ) אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת אָסוּר, וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ כַּדִּין עוֹשִׂין מִקְצָת קְהִלּוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בְּשַׁבָּת (ג) עַד סְמוּךְ לַחֲצוֹת עַל הַגְּזֵרוֹת. וְאִם טָעִים מִידֵי קֹדֶם תְּפִלַּת מוּסָף מֻתָּר לְהִתְאַחֵר יוֹתֵר מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א)]: **(ב) וּמִתְפַּלֵּל אָסוּר.** וּלְפִי זֶה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁמְּנַמְּנִין וְאֵין יוֹצְאִין מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עַד אַחַר שׁש שֶׁלֹּא כְּהָגֵן הוּא, וּבִפְרָט בַּחֹרֶף שֶׁהַיָּמִים קְצָרִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב מִלְּבַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה [בַּ"ח (ס"א)]. ג]וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) מָצָא סָמָךְ לְהֵקֶל בְּלוֹמַד וּמִתְפַּלֵּל לְהִתְאַחֵר עַד אַחַר חֲצוֹת, וּבְבִגְדֵי יֶשַׁע שָׁעַל הַמְּרַדְכִי פֶּרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת (סק"י) כָּתַב גַּם כֵּן שֶׁמָּתַר לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל עַד חֲצוֹת: **ב** **(ג) לֹא יֹאכַל.** וְכִמְעַט קָרוֹב לְאִסּוּר הָאֲכִילָה כַּיָּוֹן שֶׁמְּשַׁעֵר שֶׁיִּזִּיק לוֹ (פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ב) וְתוֹסָפָת שַׁבָּת (סק"ב)], וְהַיְנוּ אִם גַּם כַּוָּנָתוֹ–קָשֶׁה לוֹ לֶאֱכֹל, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רצ"א סָעִיף א' בַּהֲגָ"ה: **(ד) הַצַּעַר מִלִּבּוֹ.** כָּתַב הַט"ז (סק"ב) הַיְנוּ דַּוְקָא אִם מֻחְמֶרֶת רב דְּבִקְיוּתוֹ בְּהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹלְגִים עֵינָיו דְּמָעוֹת, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּרַבִּי עֲקִיבָא בְּזֹהַר חָדָשׁ (מדרש הנעלם ח"א דף צח:) שֶׁהָיָה בּוֹכֶה מְאֹד

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ב)** ט"ז (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(ג)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) בְּשֵׁם דְּרִישָׁה (פרישה יו"ד סי' שצג סק"ה): **א** (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"א בְּסָעִיף ד': **(ב)** פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֲרָב: א] וכן הקשה בשו"ע הרב (קו"א סק"א). **ב]** וכן בשו"ע הרב (ס"ב) היקל לנחם בנוסח 'המקום ינחם'. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"א) כתב שאפילו עוסק בדבר מצוה כגון שקורא ומתפלל אסור להתענות עד חצות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רפח

ג הַבָּהוֹת מְיֻמָּנֵי בְּפֶרֶק א׳ מֵהִלְכוֹת תַּעֲנִית (אות ב).
ד בְּרָכוֹת ל״א ע״ב).
ה שָׁם. ו הַרְשָׁב״א (שם ד״ה מאי תקנתיה).

ג [1]אָדָם הַמִּתְעַנֶּה בְּכָל יוֹם (ה) וַאֲכִילָה בְּשַׁבָּת * צָעַר הוּא לוֹ מִפְּנֵי שִׁנּוּי וָסָת (פְּרוּשׁ, דְּבַר קָבוּעַ), יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁרָאוּ כַּמָּה חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה שֶׁהִתְעַנּוּ בְּשַׁבָּת מִטַּעַם זֶה, וְכֵן אָמְרוּ שֶׁכָּךְ הָיָה עוֹשֶׂה הָרַב רַבִּי יְהוּדָה הֶחָסִיד זַ״ל: ד (ו) [2]מֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ (ג) (ז) תַּעֲנִית חֲלוֹם כְּדֵי שֶׁיְּקָרֵע גְּזַר דִּינוֹ, [3]וְצָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת (ד) (ח) * בְּיוֹם רִאשׁוֹן כְּדֵי שֶׁיִּתְכַּפֵּר לוֹ * מַה שֶּׁבִּטֵּל עֹנֶג שַׁבָּת. [4]וְאִם תִּשַּׁשׁ כֹּחוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת שְׁנֵי יָמִים רְצוּפִים, לֹא יִתְעַנֶּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְיִתְעַנֶּה אַחַר כָּךְ. הַגָּהּ: וְכָל שֶׁכֵּן אִם הָיָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן (ה) (ט) חֲנֻכָּה (י) אוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ פּוּרִים אוֹ יוֹם טוֹב אֲפִלּוּ יוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת, שֶׁאֵין לְהִתְעַנּוֹת (יא) עַד אַחַר כָּךְ. *וְיֵשׁ אוֹמְרִים מִי שֶׁיֵּשׁ שִׁנַּת צָהֳרַיִם וְחָלַם לוֹ חֲלוֹם רָע, יִתְעַנֶּה (יב) מֵחֲצִי (ו) [ז] הַיּוֹם (יג) עַד חֲצִי הַלַּיְלָה וְאָז יִבְדֹּיל, (יד) וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן יִתְעַנֶּה כְּאִלּוּ הִתְעַנָּה כָּל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ו] **הַיּוֹם.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ט) אִם אֵרַע בְּשַׁבָּת הַסְּמוּךְ לְיוֹם טוֹב וְעַל כָּל פָּנִים בַּעֲשָׂרִים הַסְּמוּךְ לְיוֹם טוֹב שֵׁנִי, יֵשׁ לְהָקֵל לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד לִבְד לְכַפָּרָה. וְעַיִן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה (או״ח סי׳ נב) בְּאִם חָלַם בְּעֶרֶב פֶּסַח אֶחָד חֲצוֹת, לֹא יִתְעַנֶּה בַּלַּיְלָה מִשּׁוּם מִצְוַת מַצָּה, וְכֵן כָּתַב בְּיַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ל״ב, וְעַיִן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ט) בְּשֵׁם דִּבֵּר מֹשֶׁה (מ״א או״ח סי׳ מב) מִי שֶׁחָלַם בְּצָפְרִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יִתְעַנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וְאַחַר כָּךְ יְקַדֵּשׁ וְיִטְעַם וְיִתְעַנֶּה יוֹם שֵׁנִי תַּעֲנִית שָׁלֵם, וְכֵן יַעֲשֶׂה כָּל יְמֵי

בַּאֵר הֵיטֵב

דִּבְקִרְאתוֹ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַהֵר לְבַכּוֹת וְכֵן הוּא מְצוּי בְּמִתְפַּלְּלִים בְּכַוָּנָה, אֲבָל כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא הַצַּעַר מִלִּבּוֹ לֹא, עַיִן שָׁם. [וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) הַתִּירָ]: ד (ג) **תַּעֲנִית חֲלוֹם.** וְאִם חֲבֵרוֹ רָאָה עָלָיו חֲלוֹם רַע, אֵין לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת. שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״ד), עַיִן לְעֵיל סִימָן ר״כ (סק״ג). וְיִכְלֶה כָּל הַיּוֹם בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וְיוּכַל לוֹמַר חַטָּאתִי עֲוִיתִי פָּשַׁעְתִּי. סֵדֶר הַיּוֹם (סדר קבלת שבת ותפילת ערבית). כָּתַב הַשּׁ״ז (סק״ג) דְּאִם הִרְהֵר בַּיּוֹם וְחָלַם בַּלַּיְלָה אֵין לוֹ לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּתְשׁוּבַת חִנּוּךְ בֵּית יְהוּדָה סִימָן ג׳ וּבִשְׁבוּת יַעֲקֹב (ח״ב) סִימָן ל״ד: (ד) **בְּיוֹם רִאשׁוֹן.** וְאִם בְּיוֹם רִאשׁוֹן הוּא יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ חֲנֻכָּה אוֹ פּוּרִים אוֹ יוֹם טוֹב אֲפִלּוּ יוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת, שֶׁאֵין לְהִתְעַנּוֹת (יא) עַד אַחַר כָּךְ. *וְיֵשׁ אוֹמְרִים מִי שֶׁיֵּשׁ שִׁנַּת צָהֳרַיִם וְחָלַם לוֹ חֲלוֹם רָע, יִתְעַנֶּה (יב) מֵחֲצִי הַיּוֹם (יג) עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה וְאָז יִבְדֹּיל, (יד) וּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן יִתְעַנֶּה כְּאִלּוּ הִתְעַנָּה כָּל

צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר. מַשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן צ״ג. וּבְשַׁלְטֵי גִּבּוֹרִים פֶּרֶק ג׳ דְּשָׁבוּעוֹת (ס.) כָּתַב דְּאֵין צָרִיךְ תַּעֲנִית אַחֵר, וְיֵשׁ לְהוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּשְׁאַת בִּנְיָמִין וְכֵן פָּסַק הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ב) וְכֵן מִשְׁמַע בְּסִימָן תקס״ח סָעִיף ה׳ עַיִן שָׁם. וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט) פָּסַק כְּהַשַּׁלְטֵי גִּבּוֹרִים מִשּׁוּם קֹסֶף נְפָשׁוֹת לְהָקֵל, וְכֵן פָּסַק הַשּׁ״ז (סק״ג), עַיִן שָׁם שֶׁכָּתַב דְּאִם הִתְעַנָּה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, אֲפִלּוּ לֹא הִתְעַנָּה בְּיוֹם כִּפּוּר בְּרִירָה (סק״ג) מַה שֶּׁהִשִּׁיג עָלָיו. וּבְתִשְׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן ט׳ הֵלִיץ בְּעַדּוֹ, עַיִן שָׁם. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם יוֹם רִאשׁוֹן הוּא יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת, עוֹלָה לוֹ לְדִבְרֵי הַכֹּל אִם אֵינוֹ רָגִיל לְהִתְעַנּוֹת כָּל שָׁנָה, דְּהָא אֵינוֹ חוֹבָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן תקפ״א (סק״ט), אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִנְהָג לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן, צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ בְּיוֹם אַחֵר. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג). וְעַיִן בְּ(שְׁיָרֵי) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט): (ה) **חֲנֻכָּה.** אֲבָל שְׁאָר יָמִים שֶׁאֵין מִתְעַנִּין בָּהֶם כְּגוֹן יוֹמֵי דִּינְסִין אוֹ סִיגְּרִין אוֹ אִסְרוּ חַג, יֵשׁ לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם, וְהוּא הַדִּין בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט) בְּשֵׁם הָרַ״שׁ הַלֵּוִי (או״ח סִימָן ד׳. וּבְרִירָשָׁה (פרשה סק״י) הֶעְתִּיק בְּשֵׁם רַמ״א דְּבְיוֹם שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן אֵין מִתְעַנִּין. וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן וְהוּא הַדִּין רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב מִתְעַנִּין עַיִן סִימָן תקע״ג וְסִימָן תק״פ (סעיפים א ב), וְהוּא הַדִּין בְּעֶרֶב פֶּסַח. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד). וּלְעִנְיָן כְּשֶׁמִּתְעַנִּין בְּאוֹתָן הַיָּמִים עַל תַּעֲנִית חֲלוֹם, וְדַאי לֹא בָּצֵי לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, אֲבָל בְּחֹל הַמּוֹעֵד וְיוֹם טוֹב שֵׁנִי, צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ. שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט ס״ק ה ו) עַיִן שָׁם וְכֵן כָּתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק״ג): (ו) **הַיּוֹם.** וְאֵינוֹ מִתְפַּלֵּל ״עַנֵּנוּ״, עַיִן סִימָן תקס״ב (סי״א). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה). וּבְחֹל בְּכָהֲאי גַּוְנָא אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת. מָצָאתִי:

בֵּאוּר הֲלָכָה

לְשֵׁם תַּעֲנִית אִסּוּר, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּהוּא רַק מִעוּט הַיּוֹם לֹא מַכְרְחִינַן בְּשֶׁכִּיל זֶה לְהַשְׁלִים שְׁאָר רֻבּוֹ שֶׁל יוֹם בְּתַעֲנִית:

ג * צַעַר הוּא לוֹ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ אִם יֹאכַל מְעַט, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין לוֹ לְמִנַּע מַחֲמַת זֶה:

ד * בְּיוֹם רִאשׁוֹן. וְאִם אִקְּלַע הַחֲלוֹם בְּתַעֲנִית צִבּוּר, אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אַחֵר, דְּעוֹלָה לוֹ יוֹם זֶה [אַחֲרוֹנִים]:

*** מַה שֶּׁבִּטֵּל עֹנֶג שַׁבָּת.** וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה יוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְהִתְעַנָּה בּוֹ תַּעֲנִית חֲלוֹם, דֵּי בְּיוֹם אֶחָד לִבְד [פְּרִי מְגַדִּים (מ״ז סק״ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים].

וְעַיִן בְּאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ דְּעַל הָא דְּסָעִיף ב׳ וְג׳ אֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתָם:

*** וְיֵשׁ אוֹמְרִים מִי שֶׁיֵּשׁ שִׁנַּת צָהֳרַיִם וְכוּ׳.** וְאִם חָלַם לוֹ בְּשַׁבָּת סְמוּךְ לְמִנְחָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּאָמְרוֹ שִׁיר הַשִּׁירִים בַּאֲשֶׁר שָׁיְּדַע הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים, וְכֵן הוּא מָצוּי בְּמִתְפַּלְּלִים בְּכַוָּנָה, אֲבָל סְתָם לְבַכּוֹת כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא הַצַּעַר מִלִּבּוֹ לֹא, עַיִן שָׁם. אֲבָל בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ג) הַתִּירוּ, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי בְּכִיָּתוֹ יָרֵחַ לוֹ: **ג (ה) וַאֲכִילָה וְכוּ׳.** אֲבָל כְּשֶׁאֵין לוֹ צַעַר, (ג) אַף שֶׁמִּתְעַנֶּה עַל עֲוֹנוֹת וּמַחֲמַת תְּשׁוּבָה, אָסוּר: **ד (ו) מֻתָּר לְהִתְעַנּוֹת.** וְאִם חֲבֵרוֹ רָאָה עָלָיו חֲלוֹם רַע בְּשַׁבָּת וְסִפֵּר לוֹ, לֹא יִתְעַנֶּה, אֲבָל אִם אֵרַע כֵּן בְּחֹל, יִתְעַנֶּה [וְכֵנָתָה הַגְּדוֹלָה מֵהַדְּוִדָא בַּתְרָא (שכנה״ג הגב״י סק״ד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) עַיִן שָׁם]. וְעַיִן לְעֵיל בְּסִימָן ר״כ בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ב׳ דְּמִי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם קָשֶׁה עַל חֲבֵרוֹ, יִתְעַנֶּה, וְהֶבִיאוּ כָּאן גַּם הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם) עַיִן שָׁם, וּמִשְׁמַע שֶׁהַחוֹלֵם בְּעַצְמוֹ יִתְעַנֶּה כַּיָּדוּעַ שֶׁהוּא בְּחֹל, וְאוּלַי דְּשָׁם מִירֵי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְסַפֵּר לוֹ לְצַעֲרוֹ. **(ז) תַּעֲנִית חֲלוֹם.** וְגַם (ד) יָכוֹל כָּל הַיּוֹם בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וְיִתְכַּפֵּר לוֹ, וּבְסֵדֶר הַיּוֹם (סדר קבלת שבת ותפילת ערבית) כָּתַב דְּיוּכַל לְהִתְוַדּוֹת עַל עֲוֹנוֹתָיו כְּשֶׁמִּתְעַנֶּה כְּמוֹ בְּחֹל. וְעַיִן לְעֵיל בְּסִימָן ר״כ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ה) דְּעֲבֵרוֹת וּמַזִּיקוֹת אֵין לְהוֹרוֹת לָהֶן לְהִתְעַנּוֹת אֲפִלּוּ בְּחֹל, אֶלָּא יִתְנוּ פִּדְיוֹן נַפְשָׁם לִצְדָקָה, וּבִפְרָט אִם הֵן חֲלוּשׁוֹת בְּוַדַּאי אֵין לָהֶן לְהַחְמִיר עַל עַצְמָן. כָּתַב הַשּׁ״ז (סק״ג), אִם הִרְהֵר בַּיּוֹם וְחָלַם לוֹ בַּלַּיְלָה מֵעִנְיַן הַהִרְהוּר, אֵין לוֹ לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת, דְּהַהִרְהוּר גָּרַם זֶה וְלֹא הָרְאוּהוּ מִן הַשָּׁמַיִם: **(ח) בְּיוֹם רִאשׁוֹן.** (ה) הוּא תַּעֲנִית חוֹבָה כְּגוֹן שֶׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז וְכַדּוֹמֶה אוֹ אֲפִלּוּ תַּעֲנִית יָחִיד שֶׁנָּהֲגוּ בּוֹ חוֹבָה כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִנְהָג קָבוּעַ תָּמִיד לְהִתְעַנּוֹת יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל סְלִיחוֹת, אֵינוֹ עוֹלֶה לוֹ, כֵּיוָן שֶׁאַף אִם לֹא הָיָה מִתְעַנֶּה בְּשַׁבָּת הָיָה מִתְעַנֶּה יוֹם זֶה, וְצָרִיךְ לְתֵת יוֹם אַחֵר. (ו) וְיֵשׁ חוֹלְקִין עַל זֶה וְסָבְרִי לְהוּ דְּאַף תַּעֲנִית חוֹבָה שֶׁהוּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן עוֹלֶה לוֹ, וְיִכָּנֵס בְּיוֹם הַתַּעֲנִית חוֹבָה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כַּפָּרָה עַל מַה שֶּׁהִתְעַנָּה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. (ז) וּמִי שֶׁקָּשֶׁה לוֹ הַתַּעֲנִית יָכוֹל לְסָמְכָּ עַל הַפְּקִלִּין דְּעוֹלֶה לוֹ: **(ט) חֲנֻכָּה וְכוּ׳.** דַּוְקָא אִלּוּ הַיָּמִים שֶׁמְּדִינָא אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם, אֲבָל אִם יוֹם רִאשׁוֹן הוּא יוֹם שֶׁאָסוּר הַתַּעֲנִית בּוֹ (ח) אֵינוֹ אֶלָּא מִנְהָג כְּגוֹן יוֹמֵי דִּינְסִין אוֹ סִיגְּרִין אוֹ אִסְרוּ חַג אוֹ בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת וּכְהַאי גַּוְנָא, יָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶם תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, וְגַם אִם הִתְעַנָּה בָּהֶם תַּעֲנִית חֲלוֹם אֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, אֲבָל הַמִּתְעַנֶּה חֲלוֹם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים וְיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת וְחֹל הַמּוֹעֵד, צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ [אַחֲרוֹנִים]: **(י) אוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ.** וְדַוְקָא שְׁאָר רָאשֵׁי חֳדָשִׁים, אֲבָל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) דְּיָכוֹל לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַּעֲנִית צַדִּיקִים, עַיִן סִימָן תק״פ (ס״ב). א]וּבְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ח) חוֹלֵק עָלָיו, דְּהָא כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם לְקַמָּן (סי׳ תקפ בתחילת הסי׳) דְּמִי שֶׁאֵינוֹ רָגִיל לְהִתְעַנּוֹת תַּעֲנִית צַדִּיקִים וְאֵרַע לוֹ אֵיזוֹ צָרָה חַס וְחָלִילָה אַל יִתְעַנֶּה בּוֹ: **(יא) עַד אַחַר כָּךְ.** וְצָרִיךְ בְּכָל זֶה לְהַקְדִּים (י) כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל: **(יב) מֵחֲצִי הַיּוֹם.** וְאַף עַל פִּי כֵן (יא) אֵינוֹ מִתְפַּלֵּל ״עַנֵּנוּ״ אַחַר כָּךְ: **(יג) עַד חֲצִי הַלַּיְלָה.** וְיֵשׁ מְקִלִּין (יב) שֶׁלֹּא יִתְעַנֶּה רַק עַד הַלַּיְלָה, וְיֵשׁ לְסָמְכָּ עַל זֶה כְּשֶׁהָיָה יוֹם טוֹב בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת [אַלִּיָּה רַבָּה (סק״ו)]. וְאִם חָלַם לוֹ בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה וְנִנְעַר, הַשָּׁלֵ״ה (מסכת תענית פרק נר מצוה אות יט) הֶחְמִיר שֶׁלֹּא לִטְעֹם גַּם בַּלַּיְלָה וְהֶבִיאוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקס״ד (סק״א), וְאַלִּיָּה רַבָּה (סק״ג) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ח). וּבְחֹל בְּכָהֲאי גַּוְנָא אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת. מָצָאתִי:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג [1] בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש דאין צריך) וְאַלִּיָּה רַבָּה (סק״ד) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים: ד [2] אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ה): (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְאַלִּיָּה רַבָּה (סק״ו) הִסְכִּימוּ לְמַשְׁאַת בִּנְיָמִין (סי׳ צג), וּפְלֹא בְּטַ״ז (סק״ב), וְדָחָה רְאָיוֹתָיו: (ו) ט״ז (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים שֶׁהִסְכִּימוּ עִמּוֹ: (ז) הַגְּרַ״ז (ס״ה): (ח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם כְּפָה אַחֲרוֹנִים וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ח), וְכֵן הִסְכִּים הַגְּרַ״ז (ס״ג), וּפְלֹא כְּדִרְישָׁה (פרשה סק״י) וְאַלִּיָּה רַבָּה (סק״ט): (ט) וְאַף שֶׁבְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) צָדַד לְהַתִּיר, שֶׁהַתַּעֲנִית אֵינוֹ מַתְחִיל רַק כְּשֶׁיָּאִיר הַיּוֹם: (יד) **וּבְיוֹם רִאשׁוֹן יִתְעַנֶּה.** וַאֲפִלּוּ (יג) אִם חָלַם לוֹ אַחַר שֶׁכָּבָר קַיָּם סְעוּדָה

דְּבָרִים הַגּוֹרְמִים לְהַאֲרִיךְ בְּתַעֲנִיּוֹת: (יא) אִם אֵרַע בְּשַׁבָּת הַסְּמוּךְ לְיוֹם טוֹב וְעַל כָּל פָּנִים בַּעֲשָׂרִים הַסְּמוּךְ לְיוֹם טוֹב שֵׁנִי, יֵשׁ לְהָקֵל לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד לִבְד לְכַפָּרָה. וְעַיִן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה (או״ח סי׳ נב) בְּאִם חָלַם בְּעֶרֶב פֶּסַח אֶחָד חֲצוֹת, לֹא יִתְעַנֶּה בַּלַּיְלָה מִשּׁוּם מִצְוַת מַצָּה, וְכֵן כָּתַב בְּיַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ל״ב, וְעַיִן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ט) בְּשֵׁם דִּבֵּר מֹשֶׁה (מ״א או״ח סי׳ מב) מִי שֶׁחָלַם בְּצָפְרִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יִתְעַנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וְאַחַר כָּךְ יְקַדֵּשׁ וְיִטְעַם וְיִתְעַנֶּה יוֹם שֵׁנִי תַּעֲנִית שָׁלֵם, וְכֵן יַעֲשֶׂה כָּל יְמֵי

ד [ו] **הַיּוֹם.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ט) אִם אֵרַע בְּשַׁבָּת הַסְּמוּךְ לְיוֹם טוֹב וְעַל כָּל פָּנִים בַּעֲשָׂרִים הַסְּמוּךְ לְיוֹם טוֹב שֵׁנִי, יֵשׁ לְהָקֵל לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד לִבְד לְכַפָּרָה. וְעַיִן בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה (או״ח סי׳ נב) בְּאִם חָלַם בְּעֶרֶב פֶּסַח אֶחָד חֲצוֹת, לֹא יִתְעַנֶּה בַּלַּיְלָה מִשּׁוּם מִצְוַת מַצָּה, וְכֵן כָּתַב בְּיַד אֵלִיָּהוּ סִימָן ל״ב, וְעַיִן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ט) בְּשֵׁם דִּבֵּר מֹשֶׁה (מ״א או״ח סי׳ מב) מִי שֶׁחָלַם בְּצָפְרִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יִתְעַנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וְאַחַר כָּךְ יְקַדֵּשׁ וְיִטְעַם וְיִתְעַנֶּה יוֹם שֵׁנִי תַּעֲנִית שָׁלֵם, וְכֵן יַעֲשֶׂה כָּל יְמֵי

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ג) כתב שיכול להתענות בראש חודש אב וניסן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah